

Könyvek kiadásával ebben a korban felkeresték a nyomdát SZÉCHENYI István és JÓSIKA, FÁY András és VÖRÖSMARTY. A nyomda a szabadságharc alatt Debrecenbe költözik, majd az abszolutizmus mindent megbénító súlya a nyomdára is csapásként nehezedett, míg 67 után EÖTVÖS és TREFORT minden igyekezete és munkája ellenére is, újból a hanyatlás jelei mutatkoznak, amin még az sem segít, hogy felruházzák a KILIÁN-vállalatot «egyetemi könyvkereskedő»-i címmel és mint főbizományosra rábizzák a kiadványok árusítását. Ebben az időben is jelentek meg a nyomdának kitűnő kiadványai, így SZÁSZ Károly, HENSZLMAN, THALY, PAULER Gyula, BARTALUS és EÖTVÖS művei, mégis gazdaságilag még ezzel sem volt képes szanalni magát. Azonban minden hanyatlás mellett nagyon nagy érdeme és előnye volt a nyomdának az, hogy a nehézségek dacára is megtudta tartani a folytonosságot s még a világháború sem volt képes működését, a sok gáncsoskodás ellenére, megakadályozni.

Még a világháború végére (1918) nyúlnak vissza a nyomda harmadik korszakának szálai, 1923—26 között, a Tudományos Társulatok Sajtóvállalatának megalapításával egyidejűleg kezdődik a nyomda második, az előbbi kettőnél nagyobb szabású virágkora: a pesti korszak. Gróf KLEBELSBERG tervszerű kezdeményezésének és szervező munkájának eredményeképpen alakították meg a Királyi Magyar Egyetemi Nyomdát a mai formájában. Nagy kulturális missziót végzett és végez ma is s úgy technikai, mint szellemi vezetésében nemzetünk hatalmas erőforrása lett. Valóban «mindezek a jelenségek azt mutatják, hogy a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda 350 éves mult után nemcsak folytatni tudta eddigi tevékenységét, de újabb, az eddigit felülmúló lendületbe is tudott jönni. Egyik legjelentősebb kultúrpolitikai tényezőjévé vált az országnak, amelynek a társvállalkozások sorában is irányadó jelentősége és szerepe van».

DR. KOZOCSA SÁNDOR.

Az erdélyi magyar irodalom bibliográfiája 1926. év. Összeállította: Dr. FERENCZI Miklós. (Erdélyi Tudományos Füzetek, szerkeszti dr. GYÖRGY Lajos, 14. szám.) Cluj-Kolozsvár, Lapkiadó nyomdai műintézet r.-t., 1928, 8°, 23 l.

Az erdélyi magyar szellemi élet terméséről ez már a harmadik kimutatás. Az első kettőt GYÖRGY Lajos állította össze az 1919—24 és 1925-s évekről, ezekhez csatlakozik most FERENCZI Miklós beszámolója az 1926-s év irodalmáról. Összesen 400 munka szerepel a kimutatás-

ban; az előző évhez képest némi csökkenés (3,75^{0/0}) mutatkozik, amit a szerző szerint az időközben megszűnt Erdélyi Orvosi Lap különnyomatainak elmaradása okozott. A 400 munkából szépirodalomra 107 darab (27^{0/0}), tudományos és ismeretterjesztő művekre 90 (22,5^{0/0}), vallásos irodalomra 55 (13,5^{0/0}), tankönyvekre 25 darab (6^{0/0}) esik, 123 mű (31^{0/0}) vegyes tartalmú. Maga a felsorolás tartalmi osztályozás nélkül, a szerzők betűrendjében adja a munkákat. Az általános jellegű művek, mint az iskolai értesítők, jegyzőkönyvek, jelentések, naptárak, törvények, rendeletek azonban egy-egy összetartó csoportba kerültek és külön címszókat is kaptak. Itt egy tipografiai hibára figyelmeztethetünk. A vastag betűs címszók a betűrendbe illeszkedtek, de az alájuk tartozó munkák és a sorrendben következő másfajta művek közt semmi elválasztó jel (csillag, stb.) nincsen, ami megnehezíti az áttekintést, másrészt könnyen félrevezetheti a csak futólagosan lapozgatót. H. G.

Zakład narodowego imienia Ossolińskich ustawy, przywileje i rzeczy dziejów jego dotyczące. Zebrał i wydał Wilhelm *Bruchnalski*. Lwów 1928. Ossolineum. 8° XXXII, 748, 1 l.

Institut National Ossolinski, de Adam Fisher. Traduit du polonais par Jean *Narkiewicz Jodko*. Léopol 1928. Ossolineum. 8° 115, 4 l.

A két mű az OSSOLINSKI-intézet 100 éves fennállásának emlékére rendezett jubileum alkalmával jelent meg. Az első az Intézet keletkezésére, történetére vonatkozó iratokat közli, 1804—1867-ig német és lengyel, azontúl 1927-ig csak lengyel nyelven. A második az intézet történetét adja s kulturális jelentőségét méltatja.

Az alapító gróf OSSOLINSKI József Miksa (1748—1826) Lengyelország felosztása után, minthogy birtokai Galiciában feküdtek, Ausztriában telepedik le. Állandó tartózkodási helye Bécs. Csakhamar megnyeri az udvar bizalmát s nagy kitüntetésekben lesz része, 1809 óta az udvari könyvtár igazgatója. Meghalt 1826 március 17-én Bécsben.

A XVIII. század második fele Lengyelország legszomorúbb korszaka, az ismételten benyomuló orosz seregek kultúrincseiből is kifosztják az országot. ZALUSKI mintegy 300.000 kötetes könyvtára kézirat és metszetgyűjteménye, a RADZIWIŁŁ-ek könyvtárai, SZANISZŁÓ ÁGOST s a SAPIEHA-család kép- és szoborgyűjteménye Szentpétervárra vándorol a cári gyűjtemények gazdagítására. A XIX. század elején újból meg-